

РЕШЕНИЕ № 275

град София, 27 юли 2011 год.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, Второ наказателно отделение, в публично заседание на шестнадесети май през две хиляди и единадесета година в състав :

ПРЕДСЕДАТЕЛ: САВКА СТОЯНОВА

ЧЛЕНОВЕ: 1. БИЛЯНА ЧОЧЕВА

2. ЖАНИНА НАЧЕВА

при секретаря Кр. Павлова в присъствието на прокурора Гебрев изслуша докладваното от съдия Ж. Начева наказателно дело № 1504 по описа за 2011 г. и за да се произнесе, взе предвид следното:

Касационното производство е образувано по протест на прокурора, жалба на подсъдимия, чрез защитника, и жалби на частните обвинители против въззивно решение № 9 от 18.02.2011 г. на Софийския апелативен съд по в. н. о. х. д. № 419/2010 г.

В протеста се изтъкват съображения в подкрепа на касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 3 НПК – явна несправедливост на наказанието поради отказа на съда да приеме, че извършеното престъпление е изключително тежко по смисъла на чл. 38а НК. Иска се отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане.

В жалбата на А. Е. З., както и в жалбата на А. М. М. и Х. Ц. М., всеки от тях в качеството на частен обвинител, са изтъкнати доводи със сходно съдържание в подкрепа на касационното основание за явна несправедливост на наказанието. Поддържат тезата, че извършеното престъпление от подсъдимия Д. П. разкрива характеристики, които го определят като изключително тежко. Затова изборът на наказанието лишаване от свобода не съответства на съвкупността от обстоятелства за обществената опасност на деянието и данните за личността на дееца. Справедливостта диктува определяне на доживотен затвор без замяна, което обуславя и поисканата отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане и увеличаване на наказанието.

В пространно мотивираната жалба на защитника са развити съображения за наличието на касационните основания по чл. 348, ал. 1, т.1-3 НПК. Твърди се едностранчивост при преценката на доказателствените източници, липсата на отговор на съществени доводи на защитата, неправилна квалификация на извършеното деяние, а като алтернатива - явна несправедливост на наложеното наказание. От различните касационни основания произтичат и направените искания - за отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане, за да се отстранят съществени процесуални нарушения, за отмяна на въззивното решение и оправдаване на подсъдимия на основание чл. 12, ал. 1 НК или за изменяване на решението с преквалификация на деянието по чл. 119 НК и намаляване на размера на наложеното наказание. Защитникът счита, че следва да бъде намален и размерът на присъдените обезщетения за причинените неимуществени вреди.

В съдебно заседание прокурорът от Върховната касационна прокуратура поддържа протеста. Намира, че целите по чл. 36 от НК могат да бъдат постигнати единствено с налагане на наказанието доживотен затвор без замяна. Жалбите на частните обвинители с идентично искане преценява като основателни. По жалбата на подсъдимия дава заключение, че следва да бъде оставена без уважение, тъй като не са били допуснати посочените в нея нарушения.

Частният обвинител А. Е. З. чрез повереника си (адв. Ц.), както и частните обвинители А. М. М. и Х. Ц. М. лично и чрез повереника си (адв. К.) поддържат искането си за отмяна на въззивното решение поради явна несправедливост на наложеното наказание и настояват жалбата на подсъдимия да се счете за неоснователна предвид отсъствието на съществени процесуални нарушения и законосъобразност на възприетата по делото правна квалификация.

Защитникът на подсъдимия (адв. К.) поддържа касационната жалба и акцентира върху основните оплаквания, залегнали в нея.

Защитникът С. П. се присъединява към аргументацията на другия защитник и като обобщение заявява, че решенията на двете съдебни инстанции са изключително объркани и нелогични.

В допълнение подсъдимият Д. П. посочва, че не е нападал никого без причина и не е нападал с намерение да убива, а той самият, както и придружаващите го лица, са били подложени на нападение.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите в протеста и жалбите, устно развитите съображения в открито съдебно заседание и извърши проверка на атакувания съдебен акт в пределите по чл. 347 ал. 1 от НПК, намери следното:

С присъда № 420 от 2.12.2009 г. по н. о. х. д. № 866/08 г. Софийският градски съд е признал подсъдимия Д. П. за виновен в това, на 28.12.2007 г. в [населено място] да е направил опит умишлено да умъртви повече от едно лице - А. Е. З. и А. Х. М., като деянието е извършено по хулигански подбуди, поради което и на основание чл. 116, ал. 1, т. 4, пр. 3 и т. 11 вр. чл. 115 вр. чл. 18, ал. 1 и чл. 54 НК му е наложил наказание в размер на двадесет години лишаване от свобода. Определил е първоначален строг режим на неговото изтърпяване. Осъдил е подсъдимия Д. П. да заплати на всеки от гражданските ищци – А. М. М. и Х. Ц. М. суми от по двеста хиляди лева, а на гражданския ищец А. Е. З. сумата от петдесет хиляди лева, представляващи обезщетения за причинени неимуществени вреди, ведно със законните последици. В тежест на подсъдимия са възложени разносните по делото. Приспаднато е времето, през което спрямо подсъдимия е взета мярка за неотклонение „Задържане под стража“, считано от 28.12.2007 г. до влизане на присъдата в сила.

С въззивно решение № 9 от 18.02.2011 г. по в. н. о. х. д. № 419/2010 г. Софийският апелативен съд е потвърдил изцяло присъдата на Софийския градски съд и е осъдил подсъдимия Д. П. да заплати разносните за възнаграждението от седемстотин и двадесет лева, платено на преводача в рамките на въззивното производство.

Жалбата на защитника е основателна единствено в частта за присъдените разноски за преводач в нарушение на чл. 189 НПК. В останалата част касационната жалба е НЕОСНОВАТЕЛНА.

В нея се твърди, че въззивният съд не е съблюдал стриктно изискванията на чл. 14 НПК, който въвежда в задължение на съда да вземе решението си по вътрешно убеждение, основано на обективното, всестранно и пълно изследване на всички обстоятелства по делото, като се ръководи от закона. Вследствие на това е допуснато съществено процесуално нарушение по смисъла на чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК, довело и до ограничаване на правото за защита на подсъдимия.

Конкретните доводи са подчинени на процесуалната позиция, че съдът незаконосъобразно е отхвърлил обясненията на подсъдимия за ситуация на неизбежна отбрана - действия в защита на две неустановени по делото лица и на самия себе си от противоправното нападение на група младежи, част от които са били св. А. Е. З. и починалия А. Х. М..

В същия контекст се оспорва и фактическата констатация на съда по същество, че при появата на подсъдимия на мястото на престъплението вече е бил преустановен конфликтът (словесен и физически) между няколко от момчетата и неизвестните лица. Според жалбоподателя, този неверен фактически извод е резултат от пренебрегнатите показания на св. Г. и произволния отказ на съда да ги кредитира, въпреки че доказателствено те са били подкрепени от показанията на св. Н. и св. Т., които въззивният съд не е обсъдил, от повторно дадените показания на полицейските служители, изясняващи причината, поради която подсъдимият се е намесил, както и от фиксираната на записите на полицейските камери последователност на инкриминираните по делото събития. Превратното тълкуване на доказателствата, в т. ч. игнорираната възможност, изяснена от експерта, телесните наранявания на подсъдимия да бъдат причинени и по начина, описан от него, били довели въззивния съд до неверния фактически извод, че подсъдимият Д. П. е бил замерван с пръст и бетонни плочки едва след извършеното престъпление, а не и преди това (л. 9 от мотивите на въззивното решение).

Доводите са неприемливи.

Показанията на св. Г. не са били произволно отхвърлени, а внимателно проучени и оценени както поотделно, така и в съвкупност. От изложените мотиви в решението ясно може да се проследи пътят на съдебните разсъждения. Изрично е посочено, че показанията на св. Г. не се съвместяват с останалите

доказателствени източници и то до степен на решително разминаване дори с обясненията на подсъдимия Д. П., в които той е представил своя версия за фактологията на събитието. Показанията на св. Н. и на св. Т. също не са били игнорирани, а комплексно обсъдени от двете инстанции заедно с други доказателствени средства. Установената от съда фактическа обстановка относно момента и конкретното място на инцидента между подсъдимия и групата младежи се подкрепя и от запис на върху оптичен носител CD на регистрираната информация от охранителната система за видеонаблюдение в района на местопроизшествието, инкорпориран като веществено доказателство към материалите по делото и изследван с помощта на експерт. Последователността на кадрите, илюстрирани в приложенията към специализираното заключение на експерта допълват единствено представата за предходен конфликт, в който подсъдимият няма участие.

Неприемливо е и възражението за произволна оценка на показанията на полицейските служители, депозиран при повторния им разпит във въззивното производство. Техните показания правилно не са били кредитирани от въззивната инстанция, защото съдържат производни доказателства, а по делото са били събрани първични такива чрез разпита на свидетели-очевидци.

Ето защо, свободната преценка на въззивния съд, разглеждащ делото по същество, на кои доказателствени средства ще се довери и на кои не, е извън обхвата на упражнявания контрол от Върховния касационен съд, щом подходът при оценката на тези доказателствени материали отговаря на процесуалните изисквания за законосъобразност.

Според посоченото от защитника, съдът незаконосъобразно е отказал да уважи доказателствени искания, които той надлежно е направил – с оглед на принципа за непосредственост, да бъдат отново изгледани записите от полицейските камери, възпроизведени по технически път върху оптичен носител, както и да бъде назначена допълнителна разширена съдебно-медицинска експертиза. Въззивният съд действително е съд по същество, но няма задължение да проверява още веднъж събрания в първата инстанция доказателствен материал.

Въззивният съд сам преценява необходимостта от събиране на нови доказателства за разкриване на обективната истина и може да използва събраните доказателства от първата инстанция без с това да се накърнява принципът за непосредственост по чл. 18 НПК. Принципът е въведен в НПК с изключения и ползването на доказателствения материал, събран от първоинстанционния съд е едно от тях. В случая защитникът не е посочил какви обстоятелства са налагали повторно да бъдат изгледани записите от полицейските камери. Не е направено и оплакване за необоснованост и неправилност на експертизата на оптичен носител.

Липсва процесуално нарушение и с отказа да се назначи разширена съдебно-медицинска експертиза, когато със заключението на приетата експертиза е даден изчерпателен отговор на въпросите от съдебно-медицинско естество, релевантни към установяване на съществените обстоятелства по делото. Заключение е било възприето от съда по същество като компетентно, пълно, обективно и ясно. Извършен е специализиран анализ и съпоставка на размерите и формата на изследвания нож, прорезите по дрехите на починалия А. Х. М., морфологичните характеристики на прободно-порезното нараняване в гръдния кош, както и съвкупността от останалите данни във връзка с престъпното деяние. Отказът да бъде удовлетворено искането на защитника на подсъдимия не е резултат от неясно съдебно усмотрение, а решението е било мотивирано от материалите по делото.

Ето защо Върховният касационен съд не констатира необсъждане или превратното тълкуване на доказателствените материали, с което да е нарушен принципът за разкриване на обективната истина, за вземане на решение по вътрешно убеждение и правото на защита на подсъдимия.

Без правно значение е твърдението на защитника за допуснати нарушения по чл. 305, ал. 2 НПК от първоинстанционния съд. При положение, че Софийският апелативен съд е констатирал противоречията в доказателствените материали и е изложил съображения защо едни от тях приема, а други отхвърля, нарушенията не опорочават въззивния съдебен акт, който се обжалва.

В подкрепа на касационното основание за съществено нарушение на процесуалните правила е развито оплакването, че в решението липсват отговори на основните доводи на защитата в нарушение на чл. 339, ал. 2 НПК и на чл. 6, т. 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи.

В тази насока се уточнява, че защитникът е посочил многобройни и неотстраними недостатъци, довели до първоначален провал на разследването, илюстрация за което е допуснатият пропуск незабавно да се

изземат записите от охранителните камери, монтирани на сградата на Министерството на здравеопазването. Според защитника съдът е следвало ясно да отговори допуснати ли са били пропуски в разследването и внесли ли са те съмнения в тезата на обвинението, както и в чия полза следва да се тълкуват с оглед изискването на чл. 303, ал. 2 НПК (обвинението да е доказано по несъмнен начин).

Въззивният съд е дал прецизен отговор на доводите на защитата, с които е оспорено авторството на деянието, позовавайки се на събраните гласни, писмените и веществени доказателствени източници, които е приел за достоверни, подпомогнат от заключенията на експертите. Невъзможността да бъдат приобщени записите от камерите пред Министерството на здравеопазването не е довело до едностранчиво изясняване на обстоятелствата около инкриминираното събитие. Съдът е потърсил други процесуални възможности за установяване на всички релевантни обстоятелства, в т. ч. чрез изслушване на показанията на св. А.. Следователно невъзможността да се използват записите от охранителните камери на сградата на Министерството на здравеопазването не е попречило за всестранното, обективно и пълно изясняване на съществените факти и обстоятелства, включени в предмета на доказване (чл. 14 НПК).

Във въззивното решение е даден отговор и на останалите доводи, отразени в касационната жалба, включително по отношение на конкретните характеристики на прободено-порезното нараняване на пострадалия А. Х. М.. Посочените факти са били приети за установени с помощта на специалните знания на експертите в съответната област, които са дали подробно и обстойно обяснение в писмени заключения и в съдебно заседание. Отговорът на въпроса за подбудите, ръководили подсъдимия, логически се подразбира от установения съставомерен признак, включен в правната квалификация на престъплението, за което подсъдимият е осъден. В тази връзка са изложени достатъчно подробни мотиви, с които общо формулираното възражение, че мотивите са други, е отхвърлено от съда като неоснователно. Предвид изложеното дотук, Върховният касационен съд счита, че не е допуснато нарушение на изискванията на чл.339, ал. 2 НПК, поради което няма основание за отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане.

В рамките на възприетите фактически положения, изведени без съществени процесуални нарушения, въззивният съд законосъобразно е отказал да квалифицира деянието на подсъдимия като неизбежна отбрана по смисъла на чл. 12, ал. 1 НК. Действията на подсъдимия не могат да се приемат като извършени в състояние на неизбежна отбрана, когато вредите са били причинени при отсъствието на продължаващо и реално нападение над неизвестните по делото лица, т. е. при явно отпаднала необходимост той да защитава техни охранявани от закона права и интереси. Както законосъобразно въззивният съд е посочил във възприетата фактическа обстановка, на мястото, където се е появил подсъдимият с ножа не е имало лица, които е следвало да защитава – подсъдимият е преминал през [улица]и е разбутал групата от момчета, започнал е да размахва ножа, насочвайки го е към тях с мушкащи движения на ръката, а впоследствие е нанесъл удар първо на св. А. Е. З., докато се обръщал в гръб, а след това и удар със значителна сила, забивайки острието (12,3 см.) на ножа до дръжката в гръдния кош отляво на починалия младеж – А. Х. М.. Не се отразява на правилната квалификация на деянието и не може да обоснове наличието на неизбежна отбрана обстоятелството дали подсъдимият е бил замерван с пръст и плочки след довършване на престъплението, както е приел съдът, или преди окончателното му довършване. Изключено е неизбежна отбрана против правомерен акт на защита на нападатите, а оттам липсва и превишаване на пределите на неизбежната отбрана по смисъла на чл. 12, ал. 2 НК и възможността за правна квалификация на престъплението по чл. 119 НК.

Възражението на защитниците за отсъствието на хулигански подбуди е било предмет на грижливо изследване от въззивния съд. Съдът точно е изяснил мотивите, представляващи задължителен елемент от състава на престъплението по повдигнатото обвинение. След като е установил отсъствието на личен мотив (подсъдимият и пострадалите са напълно непознати), въззивният съд законосъобразно е приел, че водещият мотив при извършване на престъплението е хулигански - явна демонстрация на неуважение към обществото, на общоприетите правила за поведение, грубо пренебрежение на социалните норми и ценности в стремежа си открито да изяви своето превъзходство над околните, налагайки собствената си представа за обществена справедливост. С оглед на това правната квалификация по чл. 116, т. 11 НК е законосъобразна и не е налице нарушение на материалния закон, а същият е приложен правилно.

Съображенията на защитника са били обсъдени от въззивния съд в контекста на съдебно-психиатричните експертизи (п. 12 от мотивите) и специфичните черти в личността на подсъдимия. Възраженията в това отношение също са неоснователни, тъй като експертите не могат да решават въпроси от правно естество, каквито са подбудите на подсъдимия за извършеното престъпление.

Не е налице и касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 3 НПК – явна несправедливост на наложеното наказание. Това оплакване е направено алтернативно от страна на защитника.

Върховният касационен съд намира, че наказанието е правилно индивидуализирано, при спазване на всички изисквания на закона и с оглед установените факти по делото. Конкретните обстоятелства на извършеното престъпление, упоритото посегателство върху личността на младежите с проява на агресия и към други лица, извън пострадалите, характеризират личността на подсъдимия в неблагоприятна светлина. Затова Върховният касационен съд счита, че наложеното наказание от двадесет години лишаване от свобода е справедливо и не се налага изменяване в този аспект на въззивното решение.

Не е допуснато нарушение на чл. 52 ЗЗД при определяне на размера на присъдените обезщетения за причинените с престъплението неимуществени вреди. Такива нарушения не се сочат от защитника, а и не бяха установени от Върховния касационен съд.

Защитникът е възразил срещу осъждането на подсъдимия да заплати направените разноски за преводач, назначен в хода на производството пред въззивната инстанция. Оплакването е основателно. Съгласно чл. 189, ал. 2 НПК разноските за преводач в съдебното производство са за сметка на съда, поради което неправилно Софийският апелативен съд ги е възложил на подсъдимия и в тази част въззивното решение следва да бъде изменено.

Върховният касационен съд намира касационния протест и жалбите на частните обвинители за НЕОСНОВАТЕЛНИ.

Аргументите на прокурора и на частните обвинители са сходни по своето съдържание, поради което могат да бъдат обсъдени заедно.

Основният довод се свежда до твърдението, че извършеното деяние от подсъдимия Д. П. представлява изключително тежък случай на престъпление по чл. 116, ал. 1 НК с оглед начина на осъществяване, съчетанието на две квалифициращи обстоятелства и степента на тяхното изражение, опасността, която е съществувала и за други лица, извън пострадалите, поради което целите по чл. 36 НК не могат да бъдат постигнати с налагането на наказание лишаване от свобода.

При определяне вида на наказанието въззивният съд е установил особено висока степен на обществена опасност на деянието предвид обстоятелствата, които се изтъкват в протеста и жалбите на частните обвинители. Не е констатиран обаче изключителна тежест на извършеното престъпление по смисъла на чл. 38 а НК. При определяне на наказанието Софийският апелативен съд законосъобразно е отчел данните за личността на подсъдимия като смекчаващи отговорността обстоятелства (чисто съдебно минало, положителна характеристика, нормална семейна среда, млада възраст), а към посочената категория следва да се прибави и ролята на конфликтната ситуация преди деянието с неустановените по делото лица. Тези данни очевидно позволяват да се направи изводът, че по отношение на подсъдимия могат да бъдат постигнати целите на наказанието по чл. 36 НК и с по-лекото по вид наказание - лишаване от свобода.

По изложените съображения, Върховният касационен съд, на основание чл. 354, ал. 1, т. 3 НПК

РЕШИ:

ИЗМЕНЯВА решение № 9 от 18.02.2011 г. на Софийския апелативен съд по в. н. о. х. д. № 419/2010 г. в частта, с която подсъдимият Д. П. е осъден да заплати разноски за преводач в размер на седемстотин и двадесет лева, като отменя решението в тази му част.

ОСТАВЯ В СИЛА въззивното решение в останалата му част. Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: [подпис]

ЧЛЕНОВЕ: 1. [подпис]

2. [подпис]

